

Fernando Braco ofm
Tratado Suplementario al Curso de Lógica de 1795

Celina A. Lértora Mendoza

Introducción

Fernando Braco ofm, según los datos aportados por Guillermo Furlong¹, era de origen español, llegó muy joven al Río de la Plata y a fines del siglo XVIII figuraba como lector jubilado². Habría nacido hacia 1767 y se ordenó en 1787, dedicándose a la enseñanza. En el Convento Recoleta de Buenos Aires dictó dos cursos de Filosofía: el primero, de 1795 comprende la Lógica y la Ética; el segundo, la Metafísica, que incluye la Física como una de sus tres subpartes (con la Ontología y la Pneumatología). Luego, en Córdoba, entre 1800 y 1806 dictó Moral y en 1807 Teología de Prima, pero no quedan constancias de esta actuación³. Como otros profesores rioplatenses, hace profesión de escotismo pero en sus cursos toma fuentes de otras escuelas, aunque trata de defender el escotismo. Para justipreciar esta actitud docente, debe tenerse en cuenta que sus cursos estaban destinados a la formación teológica de franciscanos (cuyo trienio filosófico tenía objetivos distintos a los universitarios) y que su tradición docente les exigía defender a la propia escuela.

El único códice⁴ conteniendo sus lecciones de Lógica se conserva en la Biblioteca del Convento de Santo Domingo de Buenos Aires, sin signatura, y su carátula es la siguiente:

¹ Cf. Guillermo Furlong, *Nacimiento y desarrollo de la Filosofía en el Río de la Plata (1536-1810)*, Buenos Aires, Ed. Kraft, 1952, sobre Braco *passim*.

² *Ibid.*, p. 231 y 506.

³ Cf. Alberto Caturelli, *Historia de la filosofía en la Argentina, 1600-2000*, Buenos Aires Ciudad Argentina y Universidad del Salvador, 2001, p. 190.

⁴ Me ocupé de este texto en *La enseñanza de la filosofía en tiempos de la colonia. Examen de cursos manuscritos*, Buenos Aires FECIC, 1979, c. 2, p. 53 y ss. Y en *Fernando Braco OFM. Curso de Lógica (Primera parte del curso de Filosofía - 1795)*, Transcripción, traducción, introducción y notas, CALM, Buenos Aires, Ed. FEPAL, 2006, "Introducción", p. 5 y ss. Reproduzco aquí la presentación del códice.

“Cursus Philosophiae ipsius partes / complectens, Logicam, nempe, Ethicam
et / Meta // Physicam / Dictatus a PatreFratre Ferdinando Braco / Cathedrae
Artium Moderatore /
In hoc Magno Convento Recolectionis Bonaerensis / Fuit incep-tus / audiente
Fr. Quintana / Die [...] Julii anno Domini 1795”.

El manuscrito consta de 336 páginas útiles, hasta la 229 se copia el curso de Lógica y las restantes contienen el de Ética, al que le faltan unas 40 páginas, según el índice que antecede a esta segunda parte. El escribiente fue alumno del trienio, ya que también copió el de Metafísica, conservado en la misma Biblioteca, pero desconocemos otros datos acerca de él.

El códice conserva la encuadernación original, con tapas de cartón forrado en pergamino desnudo sin doraduras ni adornos. Sus medidas son 20,7 cm de alto, 14,7 de ancho y 2,9 de lomo. Los cuadernillos, formados por folios plegados en octava, están guillotizados a 20,5 por 14,5 y 2 de canto. El estado de conservación es regular. Varias páginas al final fueron arrancadas, presenta ataque de larvas de polilla que en parte impiden reconstruir palabras enteras y la tinta se ha desvanecido en algunos lugares, sobre todo en las primeras páginas, tornando ilegibles hasta renglones completos.

La tinta utilizada es ferruginosa fluida negra, firme en buena parte, salvo lo ya indicado. El papel es de fibra vegetal liso sin satinado y el instrumento escriptorio fue pluma de cañón de ave de corte muy fino. La caligrafía de Quintana es irregular en el tamaño y extensión del encadenamiento de las letras, lo que hace variar considerablemente el número de líneas por página, oscilando entre 25 y 35. No marca los títulos de manera especial y sólo a veces usa una letra un poco mayor. En cambio subraya mucho, palabras y hasta párrafos enteros, a veces para indicar citas y otras para destacar lo importante, aunque no es consecuente en estos usos, ni lo marcado es cita o texto importante en más de una oportunidad. Algunas letras adquieren formas artificiosas, como *c*, *s* y *v*. En general la letra no tiene particularidades muy notables y es clara y pareja.

Hay pocas abreviaturas. Las terminaciones *tur* y *bus* son indicadas con *r* y *s* voladas respectivamente. No omite –como es común– la *m* final, ni la *u* en *quod* y similares. La abreviatura más usada es la elisión de una sílaba intermedia o de una letra indicándolo con la voladura de una de sus letras. Por ejemplo *vers* (*veritas*), *concluo* (*conclusio*), etc. La ortografía latina no es excesivamente incorrecta, sus

fallas en general son reiteradas y consisten en la omisión de dobles consonantes y en la confusión de *c* por *s* o *t* y *c* por *x*.

El Tratado de Lógica se divide en dos partes: la primera, llamada Súmula, es una suma de los temas principales de la materia, y ocupa poco más de 70 páginas. La segunda corresponde a la Lógica Mayor o Disputativa donde se resuelven las “cuestiones disputadas” sobre las “cuatro” operaciones de la mente. Finalmente se añade un Tratado Suplementario con temas escotistas. Estas cuestiones suplementarias, tomadas de Escoto, no son en realidad una exposición histórica del maestro franciscano, sino que combinan las discusiones de éste con los tomistas y las de sus intérpretes entre sí. Aunque las posiciones que menciona eran corrientes en las discusiones y las obras de los dos siglos anteriores, ya casi no constan en los manuales de mediados del siglo XVIII. El hecho de no mencionar lugares (ni de Escoto ni de los escotistas) salvo muy esporádicamente, e incluso omitir nombres de la escuela, hace pensar que este Tratado no fue redactado teniendo los textos a la vista. Incluso es posible que ni siquiera sea de Braco, sino que haya dictado algún resumen de otro autor. Es posible también pensar que este Tratado Suplementario se haya incluido como una muestra de la producción intelectual tradicional, precisamente porque ya había caído en desuso. En su conjunto, por lo tanto, constituye uno de los últimos ejemplos de la supervivencia de las disputas escolásticas de la primera Modernidad en las aulas coloniales americanas.

La transcripción se ha realizado de la manera más especular posible, lo que consta en el aparato crítico. Por eso también se ha mantenido la paginación del original, aunque es incorrecta⁵ y algunas formas redaccionales que parecerían más bien interpretación del copista. Las anticipaciones tachadas (que se marcan en nota) muestran que el dictado se repetía las veces necesarias (al menos dos) y que el profesor permitía correcciones, subrayados y otras prácticas escritorias que llevan algún tiempo al alumno, característica docente que no se observa en códices dictados por otros profesores.

⁵ Por esa razón, en la transcripción general que sirve de base a la traducción mencionada, se optó por corregirla de acuerdo a las páginas reales conservadas. De allí que la paginación de esta transcripción no coincida con la de la traducción editada.

... [206] **Tractatus unicum supplementum ad logicam
Duplicem Disputationem complectens**

In gratiam Doctrinae nostri Doctoris Subtilis
semperque venerabilis Joannes Duns Scoto

⁵**Disputatio prima de identitate et distinctione**

Articulus primus

In quo varia exponuntur idenitatis et distinctionis genera

Ante propositi explicationem advertere debeo aliud esse differentiam, aliud divisionem, aliud oppositionem, aliud dis¹⁰tinctionem. Differentia est inter ea quorum proximum est idem, formae autem specificae diversae, ut Petris et Bucephalus sunt differentes specificae, idem tamen habent genus, scilicet animal; diversitas est inter ea, quae et formas¹ specificas diversas habent, et non participant in eodem genere proximo, ut homo et lapis sunt diver¹⁵si, cum non participant in eodem genere animalis, licet in aliquo remotiori, scilicet substantiae vel corporis. Divisio est separatio unius ab alio, ut Petrus a Paulo. Oppositio est inter ea quae habent certam repugnantiam inter se. Distinctio tandem est aleitas vel carentia identitatis, et competit tam differentibus quam diversis, et opposites.²⁰ Hoc notato

Jam ad propositum dico quod distinctio jam definita duplex est, realis vel alio nomine a parte rei, vel rationis seu per intellectum. Prima **est illa quae reperitur inter aliqua extrema independenter ab omni operatione intellectus**; secunda **est quae intervenit inter attributa concepta tantum²⁵ ab intellectu.**

Distinctio realis dividitur primo in genericam et specificam. Generica est quae reperitur inter duas res genere diversas, ut homo et lapis. Specifica quae datur inter res diversas specificae, ut homo et equus. Numerica est, quae datur inter res quae numerice distinguuntur, quamvis convenient³⁰ in genere et specie, ut homines. Dividitur distinctio realis in realem, et absolutam, et est illa quae datur inter rem et rem, et realem modalem, quae reperitur inter rem et ejus modum, ut distinctio corporis ab ejus² figura.

¹ Add. *et*

² Add. ~~*natura*~~

[207] Ad distinctionem realem dignoscendam quatuor signa solent assignari. Primum est ratione generationis, hoc est quoniam unum diversa generatione ~~quam~~ ab alio realiter distinguuntur, ut Petrus et Paulus, qui diversis generationibus generantur. Secundum signum, ratione corrupt⁵tionis, ut quando unius corrumpitur alio non corrupto, tunc realiter distinguuntur. Tertium signum est ratione originis, ut quando unum producitur ab alio productione physica. Quartum et praecipuum signum est via separationis: unde quae realiter separantur realiter distinguuntur.

Haec separatio est triplex: actualis, potentialis ¹⁰ <et> proportionalis. Actualis est quae datur inter extrema nullomodo unita ut inter Petrum, et Paulum. Potentialis est quae datur inter extrema unita quae possunt separari et existere separata, ut inter corpus et animam. Proportionalis quae reperitur inter extrema quae non possunt separari. Hoc modo relatio realis distinguitur in principiis scotistarum a suis extremis.

¹⁵ Praeter distinctiones reales dictas aliam traduntscotistae a Subtilis Magistro inventam, et est illa quae ponitur inter attributa illa ejusdem rei, quae sunt quidem in ipsa re, secluso omni opere intellectui, verum ejus naturae sunt, ut negatione ab ipsa re jungi queant, neque a se mutuo separari, neque distincta actione produci, sed tantum diverso con²⁰ceptu attingi, et eorum unum clare concipi altero non concepto. Hoc modo distingui dicuntur in homine animalitas et rationalitas. Est illa quae datur per intellectum inter ea quae distincta non sunt. Distinctio rationis dividitur in distinctionem rationis ratiocinantis et distinctionem rationis ratiocinatae. Distinctio rationis ratiocinantis, quae vocatur ²⁵ etiam cum fundamento in re tunc habetur quando mens in una eademque re plura concipit tamquam distincta per hoc, quod res ipsa talis sit natura, ut pluribus aequivaleat, sive ut velut plura in se continere ipsa videatur. Talis distinctio quae inter illuminativam et calefactivam solis vim, a nobis concipitur. Distinctio demum rationis ra³⁰tiocinantis ea est quae tota ab ipsa mente in rebus fingitur quasi illum penitus fundamentum in illis habeatur, ut cum rationis subjecti et attributi veluti diversa attributa in una eademque re distinguimus, ut cum dicimus “Socrates est Socrates”.

Distinctioni oppo³⁵nitur identitas, et est id per quod unum non est aliud; et est realis [208] formalis et rationis. Identitas realis est³ convenientia identificata cum subjecto; sic animal et rationalis identificantur realiter in homine. Identitas formalis

³ Add. *id per*

est illa per quam unum idem formaliter est secum ipso quod alterius distingui nequit nisi per rationem⁵ ratiocinantem, v.g. identitas qua animal est idem secum ipso. Identitas rationis est convenientia plurium quae totum identificantur per rationem. Duplex est, una generica, specifica altera. Dicuntur idem specie quae in tota essentia conveniunt, idem vero genere quae tantum in ratione generica. Caeterum ut consideranti perspicuum erit¹⁰ hoc identitatis genus non distinctioni opponitur, sed diversitati; unde similitudo potius quam identitas dicenda erit.

Articulus secundus
An in creatis inter attributa metaphysica ejusdem rei
admittenda sit distinctio formalis ex natura rei?

¹⁵ Ante hujus quaestionis quae characteristicam nostram scholae est, et principalis, resolutionem proponamus, claritatis causa aliqua veniunt praenotanda, ac quidem primo quod sit res, quidque realitas, sive formalitas. Nomine rei nihil aliud intelligimus nisi entitatem ex se capacem existentiae et consequenter in linea²⁰ metaphysica compositam ex genere et differentia. Nomine formalitas seu realitas nihil aliud intelligimus nisi rationem, quae in se considerata non est res, quia non potest per se existere, sed aliquid rei, non sicut materia et forma sunt aliquid compositi, sed per identitatem, quatenus est aliquis gradus metaphysicum essentiae rei, ideoque appellatur *vo*²⁵ cabulo diminutivo formalitas seu realitas, seu quod idem est, aliquiditas seu aliquid rei; unde sic solet ab scotistis describi.

Formalitas est ratio objectiva conceptibilis in aliqua re conceptu perfecto et adaequato, distincto a conceptu quo concipitur alia ratio objectiva ejusdem rei, et dicitur *conceptu*³⁰ perfectu et adaequato, qua diversa conceptibilitate imperfecta et inadaequata non infert diversam formalitatem, sed tantum diversa munera ejusdem formalitatis; quod clare dicitur ex Scoto, nam ad ostendendam distinctionem formalem, pluries recurrit ad adaequatam, et perfectam conceptibilitatem.

[209] Praenotandum est secundo, plures solent viae assignari inter scotistas ad cognoscendam distinctionem formalem; tres vero tantum proponemus ad quas aliae facile reducuntur. Prima est via definitionis: illa vero quae realiter identificantur, et tamen diversis definitionibus essentialibus definiuntur⁵ formaliter inter se distinguuntur. Secunda est via contradictionis: quando enim aliqua sunt realiter identificata, et de ipsis absque aliqua intellectus operatione verificantur duo praedicata contradictoria, tunc illa distinguuntur formaliter ante operationem

intellectus. Advertendum tamen est, quod talia praedicata contradictoria debent illis convenire indepen¹⁰denter ab aliqua extrinseca connotatione et in ordine ad conceptos perfectos et adaequatos quia contradictoria circa conceptu inadaequato non inferunt distinctionem formalem.

Tertia est via reduplicationis, quando aliquid convenit a part rei et independenter a consideratione intellectu alicui en¹⁵titati secundum unam rationem, non vero secundum aliam, tunc ille rationis formaliter ex natura rei distinguuntur. Praenotandum est quod circa hanc difficultatem ex maestro oposita sententia I^a nullam admittit distinctionem ex natura rei inter ea, quae realiter identificantur; sed tantum distinctionem rationis vel ratiocinantis²⁰ vel ratiocinatae. Sic fere omnes extra nostram Scholam Scoticam. Secunda: concedit distinctionem formalem ex natura rei inter aliqua simul cum identitate reali illorum. Hanc Sententia est communis consensus Scotistarum cum Scoto; et ex aliis citantur pro hac sententia plurimi extranei. Cum hujus sen²⁵tentiae secundae auctoribus

Sit conclusio. Ante omnem intellectus operationem datur distinctio formalis ex natura rei inter formalitates realiter identificatas. Omissis auctoritatibus Magistri Nostri pro conclusione³⁰ quia evidens illam esse inventam ab illo. Probatur conclusio rationibus. Primo. Duae relationes oppositae petunt distincta fundamenta, respectu ejusdem termini; ergo relationes similitudinis, et dissimilitudinis debent habere distincta fundamenta, respectu ejusdem termini. Nunc sic: in homine, v.g. ante omnem intellectus operationem [210] datur relatio similitudinis cum equo in animalitate, et relatio dissimilitudinis in rationalitate. Ergo ante intellectus operationem debent praedicta fundamenta, scilicet animalitatis et rationalitatis distingui, sed non distinctio realis stricta, ut omnes fatentur, ergo formali distinctione ex natura rei.

⁵ Probatur secundo: et haec ratio coincidit cum praedictis: duo praedicata contradictoria nequeunt a parte rei convenire eidem res omnino a parte rei indistinctae, sed homini convenient a parte rei duo praedicata contradictoria, nam convenit cum equo per animalitatem et non convenit per rationalitatem; ergo animalitas et ratio¹⁰nalitas quae sunt rationes propter quas homini convenient praedicta praedicata contradictoria aliquomodo a parte rei distinguuntur, sed non distinctione reali stricta, ergo distinctione ex natura rei formali.

Diversimode conantur adversarii hanc efficacem rationem evertere et primo respondent Jesuitae, verum esse dari praedic¹⁵tas rationes in homine respectu equi, ante omnem operationem intellectus; falsum tamen fundamenta praedictarum relationum esse aliquomodo distincta ante omnem intellectus operationem, quia animalitas est ratio assimilandi hominem equo, quatenus est fundamentum ut homo confundatur cum equo in hoc conceptu generico “animal”, ²⁰ in quo sensu etiam rationalitas est ratio assimilandi hominem equo; rationalitas vero est ratio dissimilandi hominem equo, quatenus est fundamentum ut non confundatur homo cum equo in hoc conceptu specifico “homo”; in quo sensu etiam animalitas est ratio dissimilandi, quod nulla est contradictio, quia in eodem sensu in quo ²⁵ animalitas est ratio assimilandi etiam est rationalitas, et in eodem sensu in quo rationalitas est ratio dissimilandi, etiam est animalitas.

Contra est: quia ideo animal est ratio conveniendi generice quia hoc ratio essentialitas animalis reperitur in homine et equo; sed ratio formalis rationalis, non invenitur in equo; ergo ³⁰ nequit esse ratio assimilandi equo hominem; ergo in eadem linea, scilicet, in convenientia generica, animal est ratio conveniendi, et rationale non est ratio conveniendi; et consequenter in eadem linea reperitur contradictio, sed haec nequit eidem rei secundum eandem rationem convenire; ergo animal et rationale, quorum ratio³⁵nes homini convenient aliquomodo ex natura rei distinguuntur, non realiter absolute; ergo formaliter.

[211] Probatur tertio: animalitas et rationalitas diversis definitionibus definiuntur. Ergo realiter et formaliter distinguuntur in homine. Antecedens probatur. Animal definitur principium sentiendi, et rationale principium ratiocinandi, atqui istae sunt definitiones diversas; ergo. Prima consequentia patet, ⁵ quia eo ipso quod animal, et rationale diversis definiuntur definitionibus esse formale, et quidditativum animalis, non est esse formale, et quidditativum rationalis; atqui esse formale et quidditativum unius non est esse formale et quidditativum alterius; est distingui realiter formaliter. Ergo. Minor probatur. Definitio explicat ¹⁰ esse formale et quidditativum, quod habet res ante opus intellectus; ergo eo ipso, quo animal et rationale diversis explicentur definitionibus distinguuntur realiter formaliter.

Nec valet dicere definitiones praedictas esse tantum inadaequatas, minime vero inadaequa¹⁵tas: quia definitio adaequata alicujus ea est, qua totum explicat et nihil relinquit inexplicatum quaeque convertitur cum definito, atqui tales sunt definitiones allatae animalitatis et rationalitatis; ergo sunt definitiones per conceptus adaequatas.

Major est certa; minor vero probatur, ex eo quod ut quis cognoscat essentiam ²⁰ integram animalitatis solum indiget scire quid sit principium sentiendi, et essentiam rationalitatis cognoscit quisquis per principio ratiocinandi et istae consequentiae valent: est animalitas ergo principium sciendi, est principium sentiendi; ergo animalitas; similiter istae est rationalitas, et consequenter sunt definitiones per ²⁵ conceptos adaequatos, seu explicantes totum esse animalitatis et rationalitatis.

Probatur 4^o evertendo principium fundamentum Thomistarum: ideo non daretur inter formalitates ejusdem individuis talis distinctio formalis quia talis distinctio esse realis absoluta; atqui hoc ³⁰ est falsum, ergo. Probatur minor. Ideo talis distinctio esset realis absoluta quia vi illius aliquid conveniret simpliciter animalitati, quod realiter simpliciter non conveniret rationalitati; atqui licet hoc ita sit, talis distinctio non est realis absoluta; ergo. Minor probatur. Licet essentia divina realiter absoluta communicetur Filio, et Pater ³⁵ nitas realiter absolute non communicetur Filio, attamen non infert [212] distinctio realis absoluta, sed sufficit juxta adversarios virtualis distinctio. Ergo pariter licet aliquid simpliciter animalitati quod realiter simpliciter non conveniat rationalitati, inferre non debet distinctio absoluta sed sufficit formalis.

⁵ **Solvuntur Argumenta**

Objicies 1^o. Inter ens realis et rationis non datur medium, neque inter distinctionem realem et rationis. Probatur consequentia, nam distinctio et identitas est proprietas entis; ergo quale est ens, talis est distinctio, sed ens est reale et rationis, ergo. Respondeo: distinguo antecedens; ¹⁰ reale, id est a parte rei, et ens rationis, id est, a parte intellectus, non datur medium, concedo antecedens; inter ens reale, id est, quod habet propriam existentiam, et possit separari ab eo, cui inest, ⁴ et ens per intellectum, nego antecedentem. Et similiter distinguo consequentiam. Non datur distinctio media inter realem, prout realis dicitur ¹⁵ ea, quae est a parte rei, et rationis, ea est quae est per intellectum, concedo consequentiam; prout realis dicitur ea, quae est inter rem et, rem in sensu praedicto: nego consequentiam. Nam distinctio nostra formalis est quidem a parte rei, et independenter ab intellectu, sed non est inter rem et rem.

⁴ Add. *nego antecedens*

²⁰ **Instabis 1º.** Formae a parte rei diversae sunt res, et res; sed discintio ista ideo dicitur formalis, quia est inter diversas a parte rei formas; ergo est inter <res> et res. Respondeo: nego minorem. Nam dicitur formalis, quae est inter formalitates inseparabiles, tum inter se, tum a ²⁵ natura cujus sunt formalitates.

Instabis 2º. Formalitates illae sunt ens; ergo sunt res. Patet antecedens, quia non sunt nihil neque non ens. Probatur consequentia: quia res et ens convertuntur. Respondeo: nego antecedens, ad probationem ejus concedo non esse nihil ³⁰ neque non ens, sed aliquid entis et entitas, et ad consequentiam dico non esse res proprie, quia non habent propriam existentiam, sed sunt realitates, et sicut ens, et res convertuntur ita et entitas et realitas.

Instabis 3º. Formalitas substantiae est ³⁵ substantia vere et proprie, sed omnis substantia vera et propria est res vere et proprie; ergo omnis substantiae formalitas est res vere et proprie. Respondeo: nego majorem. Est proprie quidem substantia et quidem substantiae, non tamen substantia perfecta et in recto.

Objicies [2º]. Quae habent diversas definitiones distinguuntur realiter; sed illae formalitates habent diversas definitiones; ergo. ⁵ Probatur major. Quae habent diversas definitiones habent diversas essentias, non differunt genere aut specie, sed diversas essentiae distinguuntur realiter; ergo. Respondeo: distingo majorem. Aliquando ut cum definite habent proprias existentias et sunt naturae utrumque completa, concedo majorem; semper, ut cum definita ¹⁰ sunt entitates inseparabiles et non existents per proprias existentias, nego majorem, et similiter distincta minorem nego consequentiam. Nam Paternitas in Deo habet definitionem diversam a filiatione, justitia a misericordia, et quoniam specie differrent, sed imperfecto ideo non distinguuntur realiter.

¹⁵ ⁵ **Instabis 1º.** Quae distinguuntur definitione quidditative et specificae, quae distinguuntur specie <et> distinguuntur numero, distinguuntur realissime; ergo distinctio illa est realissima. Respondeo, distingo antecedens. Distinguuntur quidditative et specie aliquali atque imperfecta, concedo ²⁰ antecedentem. Distinguuntur specie perfecta et totali, saltem specialiter, nego antecedentem et reliquas partes inductionis: v.g. sapientia et justitia in Deo sunt veritates aliquo modo

⁵ Add. *definitae*

differentes specie, sed non totali; similiter generatio et spiratio sunt actiones specie differentes et tamen sunt in eadem essentia rea²⁵liter.

Instabis. In eadem re esse identitas et distinctio realis seu a parte rei, sed hoc implicat; ergo. Minor patet, idem enim, et non idem de parte rei sunt contradictoria; sed distingui, et identificari a parte rei importat idem et non idem a³⁰ parte rei, ergo. Major vero etiam patet. Nam quae distinguuntur formaliter sunt eadem realiter. Respondeo: distingo majorem. Si a parte rei seu realiter utrobique sunt eadem sensu sumerentur, concedo majorem. Si diverso sensu, nego majorem. Distinctio formalis est realis, id est a parte rei; sed identitas realis, quae³⁵ stat cum illa non solum est a parte rei, et ante intellectum, sed inter res et res.

[214] **Objicies 3^o.** Ad solvendam contradictionem sufficit distinctio virtualis Thomistarum; ergo. Probatur antecedens. Ideo admittitur ad solvendam contradictionem, distinctio formalis, quia facit conceptum diversitatem, hoc ipsum convenit primo virtuali⁵ distinctione; ergo. Respondeo: nego antecedentem; ad illum probationem distingo majorem. Ideo admittitur distinctio formalis ad solvendam contradictionem quia facit conceptum diversitatem adaequatorum, concedo; inadaequatorum: nego, et distincta est⁶ <etiam> minorem, nego consequentiam.

Hoc ergo est pal¹⁰mare discrimen inter Thomistarum et Scotistarum sententiam. Inter distinctionem scoticam formalem et virtualement Thomistarum. Nimirum distinctio formalis ita multiplicat conceptus, ut eos adaequatos esse ostendat, atque reipse distinctos. Virtualis autem distinctio conceptus reipsa¹⁵ non distinguit, sed eos si multiplicat, ut sint inadaequati nempe, ut tota eorum distinctio sit figmentum nostri intellectus.

Instabis. Conceptus ab Scotistis formaliter distincti inadaequati ruit distinctio. Probatur minor. Conceptus illi sunt inadaequati, quorum reipse continet virtualiter²⁰ alterum, sed ita sint nostri conceptus, nempe rationalis continet animalitatem virtualiter; ergo. Probatur minor. Anima rationalis, quae est perfectior animabus aliis vegetante, et sentiente, continet eas virtualiter; ergo cum ipsa rationalitas sit animalitate perfectior, debet hanc virtualiter²⁵ continere. Respondeo: nego minorem. Ad probationem distingo antecedens. Anima rationalis continet virtualiter alia in

⁶ Add. *contra*

ordine physico, transeat antecedens; in ordine metaphysico, nego antecedens et consequentiam.

Itaque anima rationalis in ordine physico utique virtualiter, alias ani³⁰ minus(?) quatenus est unica in homine anima, neque in eo sunt cogitandae tres distinctas res, seu animae. At si velimus ordinem metaphysicum et formalem spectare, omnino falsum est animam rationalem contineri virtualiter alias animas. Tenent etenim Scotistae tria³⁵ esse in homine praedicta formaliter distincta, nempe rationalitatem, vim sentiendi et principium vegetandi. [215] Igitur cum rationalitas ad ordinem pertineat metaphysicum et formalem, nequaquam illa continet virtualiter illum.

Objicies 4^o. Duae actualiter identificantur in uno tertio, actualiter identificantur inter se, seu non distinguuntur. Sed⁵ animal et rationale actualiter identificantur in uno tertio, homine scilicet; ergo non distinguuntur inter se. Respondeo: distinguo majorem. Non distinguuntur actualiter sub ea ratione, quia tertium est indivisibile, concedo majorem; aliter, nego, et distinguo minorem. Identificantur actualiter uni tertium indivisibile realiter et¹⁰ physice, concedo minorem; metaphysice, nego. Ita ad consequentiam non distinguitur realiter quemadmodum est indivisibile tertium, concedo consequentiam; formaliter quemadmodum non est indivisibile tertium, nego. Ex identitate extremorum cum tertio solum infertur eadem identitas extremorum, quam habet tertium inter se. Cum ergo¹⁵ homo habeat indivisibilitatem realem et non formalem, ideo animal, et rationale identificantur in illo, et cum illo realiter, non vero formaliter.

Objicies 5^o. Si animal distingueretur formaliter rationali, haec propositio²⁰ “homo est formaliter animal” esse falsa; sed hoc est falsum, ergo. Major probatur: praedicatio significant identitatem cum subjecto; ergo quae non sunt idem a parte rei nequeunt praedicari. Respondeo: distinguo majorem; esse falsa si per illam affirmetur identitas formalis, concedo majorem; esse falsa si alia²⁵ identitas affirmetur non opposita distinctioni formali nego majorem. Etsi ad reliqua, ut bene intelligitur respondeo: praemitto, quod identitas, et distinctio formalis non recte cognoscuntur in praedicationibus in concreto, sed in abstracto, nam homo in abstracto pure significant suam essentiam³⁰ formalem, verum in concreto praedicato est mere materialis, et non ratione sui sed subjecti, sicut est haec: “album est dulce”.

Duplex enim est identitas formalis. Prima, illa dicuntur formaliter idem quae convenient in eadem con[216]ceptibilitate aur ratione objectiva, sicut est contra ea

distinguitur formaliter quae habent distinctas conceptibilitates. Secundo, illud dicitur formaliter idem cum alio qui includi in conceptu illius, et hoc sensu superius: dicitur forma⁵liter idem cum inferiori quia est de integritate conceptus formalis illius. Unde propositio haec “Homo est formaliter animal” est vera in secundo sensu, et non in primo, quia ratio formalis constitutiva hominis non est ratio formalis constitutiva animalis, quamvis animal sit de¹⁰ conceptu hominis.

Objicies denique. Animal hominis est formaliter rationale hominis, ergo animal hominis non distinguitur formaliter a rationali hominis. Probatur antecedens. Animal hominis est essentialiter animal hominis; ergo est¹⁵ essentialiter rationalis hominis. Consequentia probatur. Ideo animal hominis est essentialiter animal hominis, quia per suam essentiam identificatur cum ipso; sed animal hominis per suam essentiam identificat cum rationale, ergo **animal hominis per suam essentiam identificatur cum²⁰ rationale formaliter.** Probatur minor. Animal hominis ratione sui ipsius est ipsa sua essentia cum rationali⁷. Ergo animal hominis per suam essentiam identificatur animal rationali formaliter. Antecedens est certum, alioquin dicat scotista ratione cujus animal hominis est²⁵ realiter rationali hominis. Haec ratio urgetur: animal hominis non distinguuntur essentialiter ab illo quod petitessentialiter esse, sed animal hominis petit essentialiter esse rationale; ergo non distinguuntur essentialiter a rationali.

³⁰Ad argumentum respondeo negando antecedentem, ad cujus probationem distinguo antecedentem. Animal hominis est essentialiter animal hominis, id est dicit ex suo conceptu formali esse animal hominis, nego antecedentem; id est cons[217]tituit simul rationali essentiam hominis, concedo antecedens; ad cujus probationem nego antecedentem. Etenim licet animal constituat simul cum rationali essentiam hominis, nihilominus non habet ex suo conceptu formali esse animal hominis,⁵ quia quantum est ex se et ex suo conceptu formali non repugnat esse animal equi propter indifferentiam negativam, quam dicit ad suas species; nec animal hominis per suam essentiam identificatur realiter cum rationali, siquidem cum illo identificatur ratione tertii seu hominis,¹⁰ a quo si animal, et rationale abstraherentur non amplius identificarentur. Ad urgentiam dicimus, quod ut animal sit animal hominis non requiritur quod ex suo conceptu for-mali dicat rationalitatem, sed sufficit quod illam dicat identice seu realiter.

⁷ Add. *formaliter. Antecedens est certum*

**¹⁵ Disputatio secunda de universalibus
Articulis Doctrinalis**

Vox “universale” significat unum quid multa repiciens. Aliud est complexum, aliud incomplexum. Universale complexum est propositio ²⁰ ex qua plures alias inferuntur, ut “omne totum est major sua parte”, vel qua notatur signo aliquo universalis: ut “omnis homo est animal”. Universale incomplexum est vox seu terminum significans aliquod commune multis; ut “homo”, “animal”.

²⁵ Incomplexum quadruplex est, scilicet in essendo, in causando, in praedicando et in repraesentando; universale in essendo, est unum quid aptum inesse multis, ut humanitas, quae est in Petro et Paulo, etc. Universale in praedicando, est unum quid aptum praedicari de multis, ut “homo”, qui praedicatur de [218] Petro et Paulo, etc. In causando est unum quod potest causare multos effectus, ut Deo, qui anima producit; Sol, qui concurret ad omnes productiones terrenas. In repraesentando seu significando, est vox multa significans, ut “canis”, ⁵ qui significat animal domesticum, marinum et sidus.

Universale in essendo dicitur metaphysice universale in praedicando, dicitur logicum; de his duobus hic agimus quia metaphysice consideret essentias in communi, et abstractu. Logicus vero considerat modos, quibus possunt ¹⁰ de se invicem, aut de inferioribus praedicare in ordine ad conficiendas bonas propositiones, divisiones, et argumentationes.

Universale ut sic, et prout de illo hic agimus est unum aliud aptum inesse, et praedicari de multis univoce. ¹⁵ Dicitur primo aliquid loco generis nam per id convenit cum omnibus entibus realibus, seu non chimaericis. Dicitur unum non compositum aut aggregatum ex pluribus entibus diversorum praedicamentorum. Dicitur tertio aptum inesse multis et quidem cum multiplici-²⁰tate reali. Et praedicare, quia hoc ipso quod animal inest multis et singulis praedicari potest. Dicitur univoce quia natura quae dicitur universalis debet participare ab his quibus est communis secundum eandem rationem.

²⁵ Hinc colliges quatuor condiciones requiri ad verum universale. 1^a ut sit aliquid positivum et non fictum; 2^a ut illud aliquid sit etiam aliquid unum, quod reperitur in illis respectu quorum dicitur universalis; 3^a ³⁰ ut illud aliquid unum sit aptum inesse multis cui sui divisione et multiplicatione, ut homo qui inest Petro, Paulo, qui sunt

duo homines realiter et numerice; 4^a ut sit proxime [219] aptum praedicari de multis et hoc est speciale pro universali logico. Universale igitur est nomen conceptum dicens pro materiali naturam aliquam substractam universalitati, pro formali vero unive⁵rsalitem seu unitatem illam secundum quam respicit multa aptu vel aptitudine.

Quaestio 1^a: an detur universale?

Sensus quaestionis est an detur aliqua ¹⁰ natura quae sit una in se, et tamen ad plura respiciat, et in pluribus reperiatur, et de illis praedicetur. Quidam existimant dari de facto naturas quasdam universales realiter existentes extra singularia, quae sint velut ideae, et ¹⁵ exemplaria ad instar suarum naturae singulares efformantur, et ideo vocantur ideae; et quidem Platonis quia haec opinio tribuitur Platoni ab Aristotele sed immerito ut placet caeteris omnibus Philosophis.

Alii putaverunt non dari universale praeter ²⁰ voces quasdam aut conceptus formales, qui pluribus convenire possunt non vero naturas seu res ullas, v.g. homo non aliter convenit Petro, Paulo, Joanni, qua penes vocem seu nomen, aut, ad summum penes concept²⁵um formalem quam habeo de illo; qui conceptus vocamus propterea Nominales, et quorum princeps fuit noster Guillelmus de Ockham, Scoti Discipulus, et adhuc hodie multi recentiorum. Alii tamen dari naturas ³⁰ vero communis et pluribus in existentes cum vero aliqua unitate.

Conclusio 1^a. [220] Non dantur naturas comunes realiter existentes extra singularia, seu non dantur ideae Platonis, ita communiter. Probatur primo. Quia tales naturas seu ideae sunt aeternae vel temporales, seu increatae vel creatae; ⁵ sed neutrum dici potest, ergo non sunt admittendae. Probatur minor: si essent aeternae et extra Deum admitterentur quaedam entia realia et universalia et aeterna extra Deum, quod est contra fidem et denuntiatur in Concilio Constanciensi contra Joannem Hus, quatenus idem sequitur ¹⁰ aliquid reale esse ab aeterno quod nec est Deus nec creatura. Item et ab Innocentio III contra Amalricum dicentem primordiales rerum causas quae vocantur ideae creare, et creari.

Probatur secundo. Natura uni¹⁵versalis quae tractamus sunt essentiae rerum singularium, v.g. natura humana quae dicitur universalis, et natura Petri et Pauli, etc.; sed essentiam rerum nequeunt separari a rebus, ergo non dantur illae universales

naturae separatas. Probatur minor, quia ²⁰ idem nequit separari a seipsa, ergo essentia nequit separari a re cuius est; est enim ipsa res.

Probatur tertio. Naturae quae denominantur universales debent praedicari de suis singularibus, ²⁵ sed natura separata non potest sic praedicari, ergo non est vere universalis. Major patet ex definitione universali. Probatur minor. Quia quidquid praedicatur de alio debet esse illi identificatum, aut inexistens, sed natura separata a singularibus nec illis identificatur.

³⁰ Probatur quarto, quia illae naturae vel sunt creatae vel increatae; si primum ergo sit Deus ipse, nihil enim increatum nisi Deus. Creatura ergo per rationem realem, et singularem, ergo et ipsae sunt singulares.

[221] **Objicies 1^o.** Quod uniter singularibus est corruptibile, sed naturae universales sint incorruptibiles; ergo non existunt in singularibus, sed separate. Respondeo: distingo majorem; est corruptibile quoad existentiam <concedo>, quoad essentiam nego ⁵ majorem et de eodem modo distincta minorem, nego consequentiam. **Instabis 1^o:** corruptibile et incorruptibile sunt separata, sed essentiae sunt incorruptibiles, et singularia sunt corruptibilia, ergo essentiae et singularia sunt separata. Respondeo: distingo majorem: corruptibile secundum existentiam et incorruptibile secundum ¹⁰ essentiam, concedo majorem. Corruptibile quoad existentiam et incorruptibile secundum essentiam, nego majorem.

Instabis 2^o. Intellectus ita concipit naturam universalem, v.g. humanitatem, ac si esset realiter distincta a singularibus; ¹⁵ ergo vel fallitur sic concipiendo, et sic universale est purum ens rationis, vel ita res habet. Respondeo: distingo consequentiam: fallitur si affirmet illam distinctionem realem, concedo consequentiam, sic autem id fit intellectus concipit humanitatem, si tantum sic concipiat naturam humanam ²⁰ quae dicitur universalis non considerando singularia et absque affirmatione separationis, nego consequentiam. Sic autem id fit si concipiat naturam humanam intellectus secundum praedicata sua essentialia, scilicet prout est animal rationale, secundo quae praedicata reperitur eadem ²⁵ in Petro et in Paulo et caeteris, non considerantis petreitate, paulitateque et caeteris, uno verbo differentiis individualibus quibus realiter identificantur et multiplicantur, sed non asserit ullam separationem dictae naturae ab illis.

³⁰ **Objicies <2º>**. Si universalis natura existeret im singularibus, redderet illas universales sicut albedo reddit subjecta sua alba; sed falsum est consequens, ergo. Respondeo: nego consequentiam. Quia natura quae denominatur universalis est in singularibus, veluti natura superior in infe³⁵rioribus, non vero ut accidens, vel forma in subjecto; et universalis convenit illi, ut supponit simpliciter, non vero personaliter, unde non ipsa reddit universalia, sed [222] ab eis multiplicatur, et fit singularis.

Objicies 3º. Nisi naturae universales existerent realiter non daretur de illis scientia; consequens falso, ergo et antecedens. Probatur major, quia scientia⁵ non est nisi de objecto immutabili et incorruptibili ab aeterno; sed singularitas nature non sunt tales, ergo non daretur de illis scientia. Respondeo, nego sequelam majoris, et distinguo majorem probationem: scientia est de objecto immutabili et quoad essentiam, sed quoad connexionem ne¹⁰cessariam praedicati cum subjecto, concedo majorem; quoad existentiam, nego majorem et consequentiam. Tales ergo sunt naturae omnes quas diximus existere in singularibus, sunt immutabiles quoad essentiam, non quoad existentiam, et secundum existentiam non sunt objectum scientiae.

¹⁵ **Sit 2ª Conclusio**. Dantur de objecto, et a parte rei, naturae, quae vere, et absque fictione denominantur universales, non solum quoad vocem et formaliter, sed etiam in essendo. Est communis Scotistarum, et Thomistarum contra Nomi²⁰nales. Probatur primo contra Heraclitum, quia dantur scientiae; alioquin non esse in homine tam ardens desiderio sciendi, sed scientiae non sunt nisi de universalibus, ergo dantur universalia. Probatur minor. Scientiae sunt de rebus necessariis et immutabilibus, sed universalia sunt sola immutabilia et necessaria²⁵ saltem quoad essentialia; ergo scientiae non sunt nisi de universalibus. Probatur secundo, per naturas universales in essendo intelligitur tantum naturas communes per quasindividua a parte rei conveniuntur, et similia sunt; sed evidens est dari tales naturas; ergo dantur vere univer³⁰salia in essendo. Probatur minor. Evidens⁸ est, quod nullo intellectu cogitante Petrus et Paulus conveniunt in humanitate et Petrus et Bucephalus in animalitate; ergo evidens est dari naturas a parte rei in quibus singularia conveniunt.

³⁵ Probatur tertio, contra Nominales. Quando dicitur “Petrus est homo” haec propositio est vera et for[223]malis, significat enim quod habet humanitate, sed non

⁸ Or. *Non evidens*, non facit sensum.

est vera nec formalis de voce, nec de conceptu formali, sed de objecto et re per nomen significantis; ergo homo non⁹ dicitur¹⁰ universale nec praedicatur de Petro⁵ penes vocem solam, nec penes conceptum formalem, sed penes rem significatam, seu conceptum objectivum. Probatur minor: falsum est, quod Petrus a parte rei sit vox et conceptus formalis; ergo. Idem est quando dicitur homo esse substantia. Nam hoc praeceptum substantia non convenit voci nec conceptui¹⁰ formali; sed res seu naturae realis hominis; ergo substantia non denominatur universalis quoad vocem vel conceptum formalem, sed quoad conceptum objectivum, seu quoad naturam ipsam realem.

Confirmatur.¹⁵ Quia cum dicitur Deus factus homo non est verum de voce nec de conceptu formali hominis, sed de natura humana quia significatur per illam vocem, et repraesentatur per conceptum formalem; ergo idem est cum dicitur “Petrus est homo”, “Paulus est homo”. Confirmatur secundo. Quia cum dicitur “homo²⁰ est animal rationale”, non definitur vox nec aliquid singular, quia de vocibus non datur scientia, nec de singularibus, et haec non definiuntur nec pluribus insunt, sed definitio illa et definitum pluribus inest, scilicet Petrus et Paulo; ergo.

²⁵ Solvuntur Argumenta

Objicies 1^o. Quidquid est in rerum natura est singulare, ergo nullum datur universale in rerum natura. Probatur antecedens: quidquid est in rerum natura, excepto Deo, est in certo loco et tempore. Sed quidquid est in certo loco et tempore est³⁰ singulare, ergo. Respondeo: distingo antecedentem; est singulare vel singularibus existens realiter et absolute, concedo; est singulare formaliter et adaequate secundum formalitates omnes, nego antecedentem et consequentiam. Idem ad probationem: Petrus est singularis per petreitatem, non per animalitatem [224] nec per rationalitatem, saltem formaliter; similiter universalia sunt in loco, et tempore per singularia quibus identificantur.

Instabis. <Si> Singularia essent universalis, Petrus v.g.⁵ diceretur universalis. Haberet enim sibi identificatam naturam universalem, vel simul esset universalis et particularis; consequens falsum est, ergo. Respondeo, distingo sequelam: diceretur universalis in aliquo sensu, concedo sequelam; major absolute et simpliciter, nego.

⁹ Add. *penes*

¹⁰ Add. *conceptum formalem*

Nam absolute et simpliciter ¹⁰ esset singularis et individuum naturae humanae consideratus autem ut homo praecisse non esset singularis, sed importat aliquid commune et fundamentaliter universale, quia homo est idem cum Petro, Paulo, identitatem seu unitatem naturae quae dicitur formalis.

¹⁵ **Objicies 2^o.** Sequeretur Petrum esse identificatum cum Paulo; sed hoc est falsum; ergo est falsum de illis humanitatem praedicari, et esse illis communem nisi quoad vocem, aut conceptum formalem. Probatur major. Quae sunt eadem cum tertio sunt eadem inter se; sed Petrus et Paulus ²⁰ essent idem uni tertio, scilicet in natura, ergo inter se. Respondeo: nego majorem et distingo majorem probationis; primo si illud tertium sit incommunicabile, concedo majorem; si sit communicabile, nego majorem et consequentiam. Nam humanitas in qua conveniunt Petrus et Paulus est communicabilis et quidem cum ²⁵ sui multiplicatione.

Secundo sic: sunt eadem inter se eadem identitate quam habent in illo tertio et quia non conveniunt nisi in unitate quadam formali, non autem numerica et reali, ideo inter se sunt idem formaliter, ³⁰ non numerice, et realiter, scilicet conveniunt in essentia, habent eandem humanitatem formaliter seu essentialiter sumptam.

Quaestio 2^a

Utrum admittendae sint naturae in quibus de facto dentur unitas formalis

³⁵ Ante conclusionem nostram advertendum primo, unitatem esse id quo res aliqua habet, quod si indivisa in se et divisa ab alio quolibet, quod non est ipsa, v.g. unitas [225] Petri consistit in eo quod habet quod non sit divisus in se et quod sit divisus a Paulo caeterique hominibus. Duplex est unitas, numerica una, formalis altera. Numerica, quae etiam realis dicitur est qua res sic in se colligitur et ab aliis dividitur ⁵ ut sit omnino singularis et individua et faciat cum aliis numerorum, idem vocantur singularitas materialis et numerica. Formalis vero ea est quae competit alicui rei ratione essentiae suae, seu naturae et dicitur formalis quia essentia cujusque rei est forma ejus et secundum hanc ¹⁰ definitionem illa omnia dicuntur unum formaliter quae conveniunt in essentia et distincta seu plura formaliter quae non conveniunt in essentia. Sic Petrus et Paulus sunt duo individualiter et singulariter quod distinguuntur per principia singularitatis, quia vero idem Petrus et Paulus ¹⁵ conveniunt in essentia seu humanitate. Uterque enim est homo, ideo dicuntur unum formaliter, et ideo illa unitas dicitur a Scoto unitas formalis, minor unitate numerica, quia stat cum multitudine numerica.

Advertendo secundo, uni²⁰tatem formalem, aliam dici specificam, aliam genericam. Unitas formalis specifica est negatio divisionis seu distinctionis in tota essentia, v.g. Petrus et Paulus sunt unum unitate specifica quia non distinguuntur sed tantum penes individualitatem seu Petreitatem et ²⁵ Pauleitatem, quae non sunt entitas. Unitas formalis generica est negatio divisionis, penes entitatis seu praedicata partialia et universaliora, v.g. Petrus et Bucephalus sunt unum formaliter unitate generica, scilicet, ratione substantialitatis, aut corporeitatis, aut ³⁰ animalitatis. Differunt vero specie, et sunt duae species diversissime. His positus, quaeritur an unitas formalis quae tribuitur cuilibet naturae quae dicitur universalis conveniat illi a parte rei et secundum se, an vero per attributionem intellectus. Sit

³⁵ **Conclusio.** Unitas formalis requisita ad universalitatem [226] convenit naturae a parte rei, et independenter ab intellectu; omnia auctoritate Nostri Doctoris Scoti, probatur primo, ratione ejusdem unitas naturae in Petro et Paulo, v.g. secundum quam dicitur universalis non est ficta per intellectum, ergo est realis, et ⁵ independentis ab intellectu. Probatur antecedens. Quia propter illam unitatem humanitas de illis vere praedicatur per modum unius; sed si esset ficta non posset praedicari vere per modum unius, ergo non est ficta. Probatur minor. Si albedo non esset in pariete nisi per fictionem, non praedicaretur vere de pariete; ergo idem est de homine, scilicet ¹⁰ non posset de Petro et Paulo praedicari in una specie, si talis non esset nisi per fictionem.

Non valet dicere quod licet illa unitas non sit ficta attamen inest per actum intellectui qui abstrahit illam a singularibus, dum concipit illam absque ¹⁵ Petreitate et Paulitate, quae sunt differentiae ejus individualles. Non inquam valet, nam intellectus non habet vim productive ullius entitatis realis in objecto suo, quia sicut intellectus cognoscendo Petrum et Paulum, ut singularia, non producit nec causat in eis singularitatem, nec quidquid ²⁰ aliquid reale, ita neque dum concipit illos sub unum natura et sic unitas illa <non> est ficta. Probatur secundo conclusio, contra eos qui dicunt eam unitatem esse ab intellectu praescindente quatenus considerat naturas, v.g. humanitatem, non consideratis singulis singularitatibus. Nam illa humanitas, sic con²⁵siderata, vel est una apta sic esse in multis, vel non. Si non est, ergo non redditur apta ad universalitatem. Si est, ergo sed non habet ab intellectu, sed ex se. Probatur haec consequentia. Nam sic intellectus nihil dat naturae praeter illam separationem per intellectum; ergo si in tali statu praecisionis habet unitatem ³⁰ in multis, aut aptam inesse multis illam habet ab unde, et per consequens.

Objicies. Omnis distinctio realis tollit unitatem, sed omnis natura est a parte rei divisa ab suis inferioribus, v.g. humanitas in Petro et Paulo et animali³⁵tas in homine, et equo; ergo omnis natura a parte rei est multiplex; ergo nullam unitatem habet a parte rei. Respondeo: distinguo majorem. Omnis divisio realis tollit unitatem realem [228 (sic)] sibi oppositam, concedo majorem; non oppositam sed compatibilem, nego majorem et distinguo minorem. Omnis natura est realiter multiplex et diversa multiplicatione numerica, concedo minorem¹¹, formaliter, nego minorem et consequentiam. Nam multiplicitas numerica non⁵ opponitur unitati formali, et divisio specifica unitatati generica, sed stant simul.

Sit 2^a Conclusio. Unitas per quam natura dicitur universalis et quam habet in inferioribus non est nec aliquid positivum, nec privativo,¹⁰ nec negativo, nec indifferentia ad pluralitatem. Pro intelligenda conclusionis noto quod aliqui putant unitatem quam habet natura aliqua communis et per quam dicitur universale esse in omnibus inferioribus positive et formaliter eandem soloque numero, vel specie multiplicatam,¹⁵ ideo hanc unitatem vocant formalem positivam et ex vi hujus sequitur quod Petrus et Paulus sunt formaliter idem homo et numerice duo. Alii putant illam unitatem esse tantum privativam, quatenus per adventum singularis privatur aliqua unitate positiva quam ex se deberet, aut posset ha²⁰bere, adeo ut per illas differentias: v.g. per Petreitatem aut Pauleitatem humanitas reddatur quidem multiplex et divisa, remanet tamen una privativa, quia privatur unitate sibi debita. Alii denique vocant unitatem indifferentem seu negativam, quia natura humana,²⁵ v.g. licet sit singularis Petro considerataque cum Petreitate, tamen de se praecise non est magis determinanda ad Petreitatem aut Pauleitatem quam ad quovis aliud individuum humanum.

Quantum ad mentem Doctoris sin³⁰guli Auctores trium illarum opinionum ponantur illum habere in suas partes; sed immerito, quia nunquam somniavit attribuere naturis unitatem, nec positivam, nec privativam, bene vero indifferentem modo explicito, scilicet quod natura materialis³⁵ de se non importat, nisi praedicata sua essentialia per quae est talis vel talis natura essentialiter.

[229] His positis, probatur prima pars: si humanitas, v.g. esset positive eadem in Petro et Paulo, et caeteris individuis humanis, 1^o. illa quae est in Petro, et Paulo posset praedicari vere formaliterque sicut divinitas Patris praedicatur de Filio, et

¹¹ Or. *majorem*, non facit sensum.

vicissim. [2^o.]¹² natu⁵ra positive, et realiter, eadem esset existens, et non existens, vivens et mortua, esset vivens in Petro et mortua in Paulo. 3^o. Eadem positive et realiter esset humanitas Christi et Judae. 4^o. Non potest Deus anihilare unum hominem quin omnes anihilarentur. 5^o. Nec creare secundum ¹⁰ naturam, haec et similia absurda sequeretur. Probatur. Nam primo quia divinitas Patris est realiter positive eadem in Filio, ideo eadem praedicatur de Patre et Filio; ergo cum in hac opinione humanitas esset realiter et positive eadem in Petro et Pau¹⁵lo posset de uniusque ac omnibus praedicari eadem positive; idem sequitur consequentiam de aliis exemplis.

Probatur secundo, implicat naturaliter eandem, ergo creatam indivisam esse in pluribus individuis divisis et distinctis; sed hoc fieret si humani²⁰tas, v.g. esset eadem realiter positive in Petro et Paulo; ergo implicat illa unitas positiva realis naturae in suis individuis. Major ex ea patet, quod in peculiare sit naturae divisae.

Nec obstat dicere non esse eandem entitatem, nam ²⁵ natura est indivisa formaliter, et divisa numerice, et individualiter. Non obstat quia per adversarios humanitas quae est in Petro et Paulo est eodem modo indivisa in se realiter ac si non esset divisa in illis; ergo non magis multiplicatur per singularitates quam si non adve³⁰niret. Probatur consequentia, ideo paries non multiplicatur¹³ sub albedine aut nigredine quia sub utraque est idem in entitate, sed per adversaries humanitas, quae est eadem in entitate et realiter sub Petreitate et Pau-levitate; ergo sub illis non multiplicatur realiter.

³⁵ Probatur tertio. Quae sunt idenficata realiter nequeunt separari nec unum [230] existere sine alio; sed humanitas quae existit in Petro potest¹⁴ existere sine humanitate Pauli, ergo non esse eadem realiter et positive. Major patet: idem non potest separari a se ipsa et separatio est certissimum signum distinctionis. Probatur minor: quia si illae huma⁵nitatis non possent separari moriente Paulo, non moreretur nisi Pauleitas, quae separaretur a sua natura, quod est absurdissimum, ergo. Probatur consequentiam, quia tota humanitas conservaretur et viveret in Petro. Probatur secunda pars conclusionis.

¹² Or. *tertio*.

¹³ Add. ~~per singulas~~

¹⁴ Add. ~~non~~

Quia huma¹⁰nitas¹⁵, quae est in Petro et illa¹⁶, quae est in Paulo, non debetur alia unitas quam ea, quam habent de facto, ergo non privatur illa unitate debita per inexistenciam in singularibus. Consequentia est bona. Nam unitas privativa consistit in privatione unitatis debita. Probatur antecedens: nam illa unitas qua pri¹⁵varentur esset vel essentialis vel proprietate, sed non privantur nec ullo essentiali nec ulla proprietate, ergo. Probatur minor, quia essentialia et proprietatis rei qualis est unitas sunt inseparabilis a re, ergo non possunt separari, sunt enim identificatae realiter rei cuius²⁰ sunt.

Probatur tertia pars, quia quod humanitas Petri, v.g. praecisa Petreitate et de se sit indifferens ad esse in Petro et Paulo, non facit, quod possit communicari pluribus copulative; ergo illa unitas ad universalitatem. Consequentia supponitur, quia natura²⁵ quae dicitur vere universalis debet posse inesse multis; de illis praedicari, nam disjunctive, v.g. de hoc vel de illo: de Petro vel de Paulo, ergo. licet humanitas, v.g. secundum se et sua essentialia praedicata non sint haec vel illa, nec Petri nec Pauli, non sequitur quod habeat uni³⁰tatem vere universalem, quia non potest esse nisi in una vel altera singularitate.

Probatur secundo ratione Scoti. Nam natura communis secundum se et sua praedicata essentialia non includit universalitatem nec singularitatem,³⁵ humanitas v.g. est tantum humanitas, equitas est tantum equitas, ergo non habet unitatem universalem nec singularem.

Argumenta Solvuntur

Objicies 1^o contra primam conclusionem partem: Petrus et Paulus secundum praedicata essentialia non distinguuntur realiter;⁵ ergo realiter sint idem in essentia et quidem positive, patet consequentia. Nam distinctio realis est opposita unitati, et qualis est indistinctio, talis est unitas. Probatur antecedens: “non distingui”: habent eandem definitionem, ergo <non> distinguuntur essentialiter. Respondeo: distinguo antecedens; non distinguuntur, id est, non different sed ha¹⁰bent naturas similes, concedo antecedentem; non sunt realiter divisi et distincti, seu non sunt duae realiter humanitates, nego. Idem est de definitione. Nam definitiones objectivae sunt realiter distinctae, formales vero non, quatenus per eadem potest repraesentari humanitas

¹⁵ Or. *nitare*

¹⁶ Or. *illi*

Pauli et Petri, ¹⁵ propter similitudinem objectivarum definitionum naturarum utriusque.

Instabis. Non minus Petrus et Paulus sunt similes in individualitatibus quam in humanitatibus; ergo si propter similitudinem in humanitatibus possunt ²⁰ dici unum essentia et definiri una definitione ita et propter similitudinem in individualitatibus, possunt dici unum numero. Respondeo primo retorquendo argumento; quia si Petrus et Paulus tam similes sunt in individualitatibus quam in essentia, tam habent unitatem realem singularem, quam forma ²⁵lem; sed hoc est contra adversarios, et quod dicent pro disparitate ex parte individualitatum dicemus pro essentiis. Respondeo secundo: nego consequentiam. Nam propter similitudinem inter individua requiritur individuo reale ad unitatem realem, ad unitatem vero formalem ³⁰ sufficit similitudo in essentialibus praedicatis, nec illis obstat divisio realis.

Objicies 2^o. Humanitas Petri praecise a Petreitate a qua distinguitur formaliter non est distincta [232] positive ab humanitate Pauli ¹⁷ similiter praecisa, ergo habet unitatem positive cum illa. Probatur antecedens. Nam si essent distinctae inter se, egerent differentiis essentialibus, scilicet Petreitate et Pauleitate distinguuntur numerice; sed hoc est falsum ⁵ et contra Doctorem, ergo falsum est ea distingui aliter quam per individualitas. Probatur major. Nam totum munus individualitatis est facere ut duae naturae similiter sint distinctae positive, et realiter duae, ergo si naturae sint jam ex se distinctae positive superflua erit individualitas.

¹⁰ Respondeo: nego antecedens; est enim entitative non diversa, sed similis, seu potius nec est distincta, nec indistincta, sed ut verbis Doctoris utar, in illa praecisione humanitas est tantum humanitas et nihil aliud praescindit ab omni distinctione ¹⁵ et identitate; non enim importat nisi sua praedicata essentialia <animalitas> et rationalitas, et sic patet ad secundum et tertium argumentum.

Instabis 1^o. De quacumque re formaliter potest dici quod sit <una> cum alia(?) vel ab ea distincta; nam ²⁰ inter esse unum et non esse unum sed esse distinctum non datur medium; ergo humanitas Petri prout distincta formaliter a Petreitate vel est una cum humanitate Pauli vel distincta positive. Respondeo: distingo antecedens; simpliciter et absolute loquendo et a parte rei, concedo antecedentem; praecise et formaliter, seu ex ²⁵ sua ratione formali, prout consideratur secundum sua praedicata

¹⁷ Or. *Petri*, non facit sensum.

essentialia tantum, negó, et consequentiam. Humanitas enim Petri a parte rei et simpliciter et absolute est distincta ab humanitate Pauli realiter et positive; sed secundum se formaliter et¹⁸ vel præcise est tantum hu³⁰manitas, ut dicebam cum Duns Scoto.

Instabis 2º. Si humanitas quae in Respuesta prout praescindit Petreitate a parte rei. et absolute est distincta ab ea quae est in Paulo, illae humanitates erant duae species distinctae; sed hoc est fal³⁵sum, ergo est una. Respondeo: nego suppositum majoris. Nam supponit quod humanitas Petri præcise a Petreitate et spectata formaliter secundum prædicata sua [233] essentialia sit distincta aut una positive, quod diximus esse falsum. Nam sic non est aliud quam animal rationale aut ad summum est una negative, seu nec una nec distincta positive.

⁵**Instabis 4º.** “Homo” dicitur univoce de Petro et Paulo, ergo humanitas per illud nomen significata est eadem in utroque. Univoca enim sunt quarum nomen est commune, et ratio significata est omnino eadem. Respondeo: nego consequentiam et distinguo rationem ejus. Ratio significata est eadem identitate uni¹⁰tate similitudinis, concedo consequentiam; unitate rationali positiva et indivisionis, nego consequentiam. Talis est autem unitas humanitatis Petri et Pauli, scilicet, unitas similitudinis ut mox docemus.

Objicies contra tertiam partem. Naturam secundum¹⁵ se considerata, et præcise a singularibus non est singularis, ergo est universalis. Patet consequentia, quia inter singulare et universale non datur medium. Respondeo: nego consequentiam, quia secundum se considerata est talis natura et nihil aliud, v.g. humanitas est humanitas, est indifferens inter uni²⁰versalitatem et singularitatem et illa indifferentia dici potest media inter illas.

Sit 3ª Conclusio. Unitas formalis realiter in qua fundatur universalitas nihil aliud videtur esse quam unitas similitudi²⁵nis per quam naturae omnes singulares sunt repraesentabiles, eodem concepto, qui omnibus convenire potest. Est conformis Scoto. Sed dissentunt plurimi scotistae. Probat. Subtilis Doctor admittit in naturis singularibus aliquam unitatem a parte rei mino³⁰rem unitatem numericam quam vocat formalem, quamque retinet in individuís,¹⁹ sed non apparet quod naturae

¹⁸ Add. *positive*

¹⁹ Add. *suis*,

retineant in suis individuís illam unitatem quam similitudinis sensu explicato, ergo. Probatur minor: si haberent aliam unitatem maxime [234] positivam, ut volunt aliqui, aut privativam, ut volunt alii; sed natura est vera ex mente Scoti, ergo. Probatur minor, quia ex Scoto tota unitas quae competit naturae alicui communi ex natura rei est unitas indifferentiae,⁵ ergo non est unitas positiva, ergo non potest melius intelligi, quam de unitate similitudinis.

Confirmatur. Quia licet humanitas quae est in Petri considerata secundum se praecise sit indifferentis ad Petreitatem et Pauleitatem, non se¹⁰quitur quod sit una realiter cum humanitate quae est in Paulo²⁰; aliter quam per similitudinem seu repraesentabilitatem, nec per consequens quod possit praedicari de Paulo nisi quantum ad similitudinem; ergo non alia, quam similitudinis, seu repraesentabilitatis.

¹⁵ **Satisfit Argumenta**

<**Objicies 1^o**> Similitudo fundatur in unitate; sed Petrus et Paulus sunt similes in natura, ergo habent aliquam unitatem naturae quae prior est quam similitudo: ergo datur aliqua unitas formalis a parte rei, quam similitudinis. Respondeo²⁰ totam unitatem quae potest imaginari inter Petrum, et Paulum in naturam quae praecedat similitudinem nihil esse posse praeter repraesentabilitatem per eandem speciem vel conceptus formalem, ita ut ea dicantur similia et una in natura quorum natura est repraesentabilis²⁵ per eandem specie sive conceptum formalem.

Objicies 2^o. Unitas formalis quam asserit Scotus comparare naturae secundum se et quae facit ad universalitatem, facit, ut natura possit praedicari³⁰ de suis inferioribus praedicatione dicente “hoc est hoc”; sed unitas illa similitudinis non sufficit ad hanc praedicationem ...asconanda²¹ est alia(?). Respondeo: distingo majorem; debet posse praedicari, etc. ita ut illamet quae concipitur objective, sit positive eadem vel alia plane similis et re³⁵praesentabilis eodem conceptu, vel specie, concedo majorem; ita ut debet esse eadem positive in illis plurimis [235] nego majorem et distincta minorem nego consequentiam. Nec enim requiritur ut illamet natura quae praedicatur de plurimis sit de facto in illius plurimis de quibus praedicatur, sufficit quod insit per aliquid omnino simile in sensu praedicto; aliqui

²⁰ Or. *Petro et Paulo*, non facit sensum

²¹ Or. 3 lit. canc. Probabile confusio auditu.

non dare⁵ tur universale. Nam nulla una natura est sic in pluribus realiter et secundum se.

Objicies 4^o. Unitas universalis, quam agnovit Scotus non est universalis a parte rei; sed unitas similitudinis est a parte rei; ergo non est illa quam agnovit Sco¹⁰tus; ergo ex Scoto unitas universalis non est unitas similitudinis. Respondeo: distingo majorem. Non est universalis a parte rei proxime et formaliter, sed a universalitate logica, concedo majorem; fundamentaliter et remote seu universalitate metaphysica, nego majorem et concessa minorem nego consequentiam.

¹⁵**Instabis.** Ut natura formaliter et proxime universalis logicae requiritur tantum ut sit una unitate universalis, sed hanc habet a parte rei per nos, ergo reddit naturam universalem a parte rei. Probatur minor: quia habet illam unitatem conformantis seu re²⁰praesentabilitatis seu similitudinis a parte rei; ergo. Respondeo: nego majorem. Nam ad proximam universalitatem debet considerari ab intellectu ut praecisa a singularibus, v.g. a Petreitate, aliqui non erit una cum humanitate Pauli saltem realiter, quia ²⁵realiter est conjuncta cum Petreitate et Paulitate per quas dividitur et redditur dissimilis et distincta.

Ex dictis collige quod unitas formalis realis minor unitate numerica nihil aliud est in homine (idem dicitur de caeteris) quam ³⁰similitudo et convenientia, quam inter se Petrus, Paulus et caeteri homines in praedicatis essentialibus. Quod haec similitudine dicatur unitas patet ex communi modo loquendi, cum enim videmus duo conformari sic ut difficile sit unum de alio discernere ³⁵illa dici solent unum et idem. Dicitur etiam [236] unitas realis quia reperitur in natura realiter independenter ab intellectu.

Quaestio 3^a

An natura cui plura inferiora rapugnant ⁵possit dici universalis?

Probatur faciliiori quaestionis intelligentia suppono, quod universale, ut jam diximus, duplex est; metaphysicum describitur unum, logicum alterum. Metaphysicum describitur unum inesse multis, ideo ¹⁰sistit in consideratione essentialium in se. Logicum vero addit praedicabilitatem de multis. et describitur unum aptum inesse et praedicari de multis. Hoc supposito, quaeritur hic an aptitudo quam natura habet ad esse in multis debeat esse realis, adeo ¹⁵ut nulla natura possit vere dici universalis nisi de facto et realiter possit multiplicari, an vero sufficiat ut

intellectus eam concipiat absque repugnantia ad multiplicationem et absque singularitate, licet revera talis sit ex se. Thomisti ²⁰ putant quod in Angelis omnes naturae sunt se incommunicabiles, v.g. natura Michael est absolute incommunicabilis, et tamen dici potest universalis, non in re; sed intellectu. Contra vero asserunt Scotistas cum Subtili suo Magistro, cum quibus

²⁵ **Sit Conclusio.** Aptitudo naturae ad esse in multis debet esse realis et a parte rei, ita ut, si ei repugnaret esse in multis realiter non posse vere dici universalis. Probatur primo: si natura posset dici universalis absque aptitudine reali seu cum re ³⁰ pugnancia intrinseca ad multiplicationem, Natura Divina posse dici universalis. Sed consequentia est contra omnes, ergo et antecedens. Probatur major: quia nihil deest naturae [237] divinae ad universalitatem praeter multiplicabilitatem realem, ergo nisi illa multiplicabilitas realiter, seu aptitudo ad illam necessaria sit, sed sufficit illam intelligere, ne singularitate poterit dici universalis.

⁵ Nec obstat dicere naturam divinam non esse universalem, quia concipi²² nequit sine singularitate. Nam hoc gratis dicitur, nec enim magis implicat concipere divinitatem sine singularitate quam sine justicia, sine personis; ¹⁰ sed concipitur sine istis, ergo concipi potest sine singularitate.

Probatur secundo, quia si ad veram universalitatem nihil aliud requirat, quam ut natura concipiatur ab intellectu sine singularitate, licet a parte rei, ¹⁵ non posset esse nisi singularis, species infima posse denominari genus. Hoc est falsum; et antecedens. Probatur sequela, quia natura specifica, v.g. humanitas, potest considerari absque eo quod concipiatur ultima determinatione ejus, ut si concipiatur praecise, ut animal rationale, ²⁰ quia secundum ea praedicata non importat repugnantiam ad communicari pluribus naturis potius quam pluribus individuis, licet de facto illa communicatio repugnet; non ista v.g. tam poterit denominari genus quam species infima.

²⁵ Probatur tertio, quia de ratione essentiali universalis est ut natura quae denominatur possit esse in multis; sed natura cui repugnaret esse in multis, non haberet illam aptitudinem nequidem per intellectum; ergo non esset universalis. Probatur minor: quia per intellectum non tolleretur illa ³⁰ repugnantia, ergo neque daretur illa aptitudo. Probatur antecedens: quia vel illa natura conciperetur cum illa

²² Iter. *concepi*

aptitudine conciperetur vel cum repugnantia essendi in multis; sed neutrum dici potest. Probatur minor: si enim conciperetur cum aptitudine, conciperetur cum formalitate, quae illi implicaret, ut suppo³⁵ nitur; ergo per hoc non fit universalis. Secundo, si cum repugnantia ad multiplicari, ergo cum repugnantia [238] universalitatem.

Objicies 1^o. Universalis ex Doctore est ratio rationis, ergo sufficit quod ratio apprehendat eam posse multiplicari, licet hoc repugnet a parte rei. Probatur consequentia: ⁵ quia ad relationem rationis sufficit terminus ratio-nis. Respondeo: nego antecedentem et maxime de universali metaphysico. Nam primo, illud non est ratio rationis, nec id somniavit Doctor et quamvis admitteremus universale logicum dicere pro formali relationem rationis, tamen ¹⁰ esset cum fundamento in re, quod fundatum esset realis multiplicabilitas in essendo, alioquin esset universalis ficta.

Instabis. Aptitudo ad esse et praedicari de multis non inest a parte rei, sed per intellectum; ergo sufficit ¹⁵ quod natura aliqua possit concipi cum illa aptitudine quamvis illi repugnet a parte rei. Respondeo: nego antecedentem. Nam aptitudo ad esse in multis inest a parte rei, atque etiam ad praedicari saltem remote et fundamentalis. Haec enim est ipsamet aptitudo essendi in multis.

²⁰ **Objicies 2^o.** Natura specifica Michael v. g. conceptu ut principio propriarum ejus operationum, et ut distincta a natura Gabrielis, non involvit necessario singularitatem, ergo sub hoc conceptu est determinabilis, ²⁵ et illa determinabilitas videtur indifferens ad Michaelitatem, non a parte rei sed per intellectum, ergo per intellectum est universalis. Respondeo: nego antecedentem. Quia determinabilitas supponit indifferentiam quae non repugnet illi naturae; indifferentia autem ad determi³⁰ nari per Michaelitatem repugnant illi. Deinde determinabilitas requisita ad universalitatem debet esse in natura quae latius pateat, quam differentia determinans quod non repugnaretur in natura Michaelis respectu michaelitatis, in ⁵³ sententia Thomistarum.

Instabis. Natura sic concepta de Michaele praedicari posset de illo, sed non posset praedicare de illo nisi ut species, ergo esset vera species [239] ergo per modum universalis. Probatur minor: quia non posse praedicari nisi ut species, aut genus, aut differentia, aut proprio, aut accidens, sed non praedicatur ut genus, ut differentia, ut proprio, et accidens, ergo ut species. Respondeo: nego ⁵

consequentiam et minorem probationis. Praedicaretur enim ut forma ejus singularis et adaequata Michaelitati, non ut quod latius patens et si vellis per modum naturae specificae, sed non per hoc haberet veram rationem speciei.

¹⁰ Quaestio 4^o
Utrum detur universal a parte rei?

Suppositis dictis de natura et conditionibus universalis et de ejus divisione in metaphysicum et logicum, facilius est solutio hujus quaestionis. Quaeritur in ¹⁵ illa an a parte rei natura habeat unitatem et aptitudinem ad esse in pluribus et praedicare de illis, nam in his consistit essentia universalis.

Sit prima Conclusio. Datur universale Metaphysicum a par²⁰te rei. Probatur, nam natura quae dicitur universale in essendo seu metaphysice, nihil accipit ab intellectu, quod spectet ad universalitatem; ergo est universalis a parte rei. Probatur antecedens. Ad hanc universalitatem nihil aliud requiritur ²⁵ in natura praeter unitatem et multiplicabilitatem, seu aptitudinem ad esse in multis, sed natura neutrum habet ab intellectu, ergo. Minor patet ex dictis, ergo.

Objicies 1^o. Si humanitas quae est in ³⁰ Petro est universalis a parte rei, Petrus est etiam universalis; falsum est consequens, ergo. Probatur sequelam: [240] humanitas Petri non distinguitur a Petro; ergo si illa est universalis, erit universalis. Probatur consequentia. Quod enim convenit a parte rei naturae alicui individui, convenit ipsi individuo, ergo. Respondeo: nego primam majorem, consequentiam secundi syllogism, et majorem ⁵ tertii, ut patet in divinis. Nam convenit naturae Petris communicari Filio, non vero Personae Patris, quamvis persona divina indentificatur realiter naturae divinae.

Objicies 2^o. Humanitas sic est illi propria a parte rei, ut non possit convenire alteri, ergo ¹⁰ non est universale, sed plane singularis a parte rei. Probatur antecedens. Est identificata a parte rei cum Petreitate, ergo non potest alteri convenire. Respondeo: juxta sententiam Scoti, de natura communi, nego antecedens. Nam secundum se et praecise considerata est indifferens ad Petreitatem, Pauleitatem; ¹⁵ nec aliud dicit nisi praedicata sua essentialia (ut supra diximus) et licet a parte rei sit realiter illi identificata, non sequitur quin sit conceptibilis sine illa et quin ab ea praescindat objective.

Objicies 3^o. Illa huma²⁰ nitas esset universalis ex se et a parte rei, non possit fieri singularis quia non immutaretur per petreitatem. Respondeo: nego sequelam. Quia est simul singularis et universalis, est singularis realiter et formaliter, est universalis rationis communitatis essentialis quam habet cum ²⁵ aliis humanitatibus et singularis naturae individuationis cui alteri identificatur.

Sit secunda Conclusio. Non datur a parte rei universale Logicum. Probatur ex ratione Scoti: quia per id natura recipit ³⁰ formalem universalitatem logicam, per quam constituitur proxime praedicabilis de multis per modum unius; sed natura id habet intellectu, ergo et universalitatem. Probatur: ut natura fiat praedicabilis proxime de multis per modum unius, debet cognosci esse ³⁵ in multis per modum unius, sed non potest sic cognosci nisi per actum intellectus considerantis eam praeci[241]se de singularibus et comparantis eam iisdem singularibus in quibus illam sic videt multiplicatam; ergo.

Objicies. Nullo cogitante intellectu verum est ⁵ dicere Petrum et Paulum esse ejusdem specie; sed species est formaliter universale logicum, ergo. Respondeo: distinguo majorem: esse ejusdem speciei fundamentaliter, concedo majorem. Formaliter, nego majorem. Petrus et Paulus habent similem naturam seu unam naturam unitate similitudinis ex ¹⁰ quae sumitur intellectus fundamentum concipiendi illam per modum unius et praedicandi illam de singulis. Hoc ultimum dicitur universale logicum formaliter et proxime praedicabile de pluribus. Collige hinc quod universale metaphysicum est solummodo funda¹⁵mentum universalis logici; illud dicitur universale inchoatum, istud vero actuale et completum.

Recibido 03/10/2015
Aceptado 01/12/2015

